

Stosowanie metody osi czasu

Autorzy: grupa projektowa JustNow

Niniejszy opis nie jest typowym scenariuszem zajęć, a raczej próbą przybliżenia korzyści i różnych sposobów zastosowania cyfrowej i zwykłej wersji opartej na fotografiach osi czasu w nauczaniu (zwłaszcza historii). W naszej „skrzynce narzędziowej” JustNow, stworzyliśmy kilka osi czasu dla nauczycieli, edukatorów i osób pracujących z młodzieżą, których zachęcamy serdecznie do wykorzystania tych materiałów w ich pracy:

- Oś czasu: Prawa Człowieka
- Oś czasu: Historia Jugosławii i jej rozpadu
- Oś czasu: Historia Rwandy i ludobójstwa
- Oś czasu: Międzynarodowy Trybunał Karny

Korzyści z wykorzystania metody osi czasu

Poprzez metodę osi czasu przedstawiamy wydarzenia w układzie chronologicznym. W projekcie JustNow zastosowaliśmy tę metodę, aby stworzyć innowacyjny i wszechstronny przegląd różnorodnych wydarzeń, kluczowych postaci, koncepcji i kamieni milowych w celu wyposażenia nauczycieli (edukatorów) w narzędzie pomocne im w codziennej pracy podczas zajęć lekcyjnych.

Stosowanie osi czasu jako metody nauczania wiąże się z licznymi korzyściami¹:

(1) Osie czasu pomagają uczniom organizować i przetwarzać informacje.

Podczas organizowania osi czasu, uczniowie zachęcani są do odkrywania powiązań i szukania prawidłowości. Kiedy to możliwe, osie czasu można tworzyć w celu przedstawienia różnych punktów widzenia i/lub obszarów wiedzy (np. kulturowego, politycznego, ekonomicznego, itp.), czyniąc je w ten sposób bardziej wszechstronnym opracowaniem tematu niż tylko chronologicznym jego ujęciem.

(2) Osie czasu są elastyczne.

Korzystając z podstawowej osi czasu, uczniowie mogą dodawać własne wydarzenia (ze swojego życia) do głównej historii przedstawionej na osi czasu używając samoprzylepnych karteczek (post-it) lub dopisując je markerem na tablicy interaktywnej. Jeśli jest to oś czasu w formie cyfrowej, uczniowie mogą dodawać własne wpisy w zależności od swoich zainteresowań i potrzeb w zakresie danego zagadnienia.

(3) Osie czasu są materiałem wizualnym.

Rysunki, mapy, obrazy, grafiki są łatwe do zapamiętania. Często przedstawiają wydarzenie lub niosą z sobą emocję, jakiej nie może przekazać suchy tekst w podręczniku. Można zachęcać uczniów do interpretowania obrazów umieszczonych na osi czasu, rozbudzając w ten sposób w jeszcze większym stopniu ich wyobraźnię i kreatywność.

---

¹ Ten fragment powstał w oparciu o: Barbi Honeycutt PhD, '3 ways to use timelines to engage students,' dostęp: <http://barbihoneycutt.com/3-ways-to-use-timelines-to-engage-students/> (10.05.2018)

(4) Osie czasu są narzędziem oceny.

Osie czasu można wykorzystywać do sprawdzania wiedzy uczniów, analizowania nowych informacji, odświeżania pamięci uczniów lub w celu przedstawienia innego spojrzenia na wybrany okres w historii lub temat, które były już omawiane podczas zajęć lekcyjnych przy wykorzystaniu standardowych metod nauczania.

(5) Osie czasu pozwalają uczniom na refleksję.

Metoda osi czasu dzięki swojej linearności, dociekaniu przyczyn i konsekwencji oraz różnorodnych punktów widzenia pomaga uczniom w refleksji nad wzajemnym powiązaniem pomiędzy wydarzeniami, jednostkami, koncepcjami i kontekstami. Sprzyja to krytycznemu myśleniu i międzyprzedmiotowemu zrozumieniu omawianego tematu.

(6) Osie czasu można wykorzystać w wielu różnych stylach nauczania (uczenia się).

Uniwersalność metody osi czasu oznacza, że jest ona atrakcyjna dla wrokoowców, którzy chętniej uczą się z wykorzystaniem obrazów, fotografii i grafik. Uczniowie bardziej skupieni na informacji i danych w większym stopniu zainteresowani będą tekstem, narracją, opisami obrazów, jak również próbą zidentyfikowania i uzupełnienia brakujących powiązań. Osie czasu można dostosowywać w taki sposób, by przemawiały do uczniów o różnych stylach uczenia się.

Cele i efekty kształcenia

Wybrane cele i efekty kształcenia², jakie można osiągnąć dzięki zastosowaniu metody osi czasu:

- Wzmocnienie umiejętności analizowania nieliniowych zależności;
- Wsparcie uczniów w zrozumieniu kontekstu historycznego (osie czasu umiejscawiają pojedyncze wydarzenia, osoby, wynalazki w kontekście innych);
- Nauczanie umiejętności analizy w skali mikro-, makro i mega-;
- Sprzyjanie umiejętności skupienia się na szczegółach;
- Wzmocnienie umiejętności budowania argumentacji;
- Poprawa umiejętności porównywania okresów historycznych/koncepcji w różnych okresach historycznych;
- Rozwijanie umiejętności wizualizacji zmiany (i ciągłości) w czasie i przestrzeni.

Różnorodne możliwości zastosowania metody osi czasu

1. GRUPOWE CZYTANIE OSI CZASU I DYSKUSJA

Środki dydaktyczne:

wydrukowane karty osi czasu, taśma klejąca, kartki z latami przyklejone do tablicy lub ściany klasy

Przygotowanie: rozłóż na stole karty z osi czasu, na których zamierzasz się skoncentrować podczas lekcji. Kartki z latami przyklej wzdłuż jednej linii na tablicy lub ścianie klasy.

---

² Ten fragment powstał w oparciu o: Danielle Picard, Derek Bruff, 'Digital Timelines,' Vanderbilt University Center for Teaching, dostęp: <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/digital-timelines/> (10.05.2018)

Instrukcje:

- a) Poproś każdego ucznia o wybranie jednej (dwóch) karty ze stosiku. Podczas wyboru uczniowie powinni kierować się tym, co przemawia do nich wizualnie lub wydaje się interesujące – uczniowie nie czytają tekstu na odwrocie karty.
- b) Powiedz uczniom, by zapoznali się z kartami, które wybrali, przeczytali opisy na odwrocie, zapytali nauczyciela, jeśli mają problem ze zrozumieniem czegoś.
- c) Podziel klasę na kilka grup, w zależności od liczby kategorii, jakie masz do przedyskutowania w grupach (nauczyciel/moderator decyduje o liczbie istotnych kategorii z wyprzedzeniem):
  - a. poproś uczniów, których karty przedstawiają jednostki/osoby/postaci historyczne, by stanęły w jednym rogu klasy;
  - b. poproś uczniów, których karty przedstawiają kulturę, sport, rozrywkę (muzykę, sztukę, literaturę, film), by stanęły w drugim rogu klasy;
  - c. poproś uczniów, których karty przedstawiają konflikt/wojnę, by stanęli w trzecim rogu klasy;
  - d. poproś uczniów, których karty przedstawiają symbole i mapy (flagi, emblematy, itp.), by stanęli w czwartym rogu klasy.
  - e. itd.
- d) Kiedy grupy zostaną już uformowane, poproś, aby uczniowie porównali je w grupach i przedyskutowali (Jakie mamy obrazy w naszej grupie? W czym są podobne? Jakie są pomiędzy nimi różnice? Jaki nastrój lub wiadomość przekazują? Czego uczą nas o danym zagadnieniu/okresie historycznym? Itp.)
- e) Po zakończeniu dyskusji w grupach, nauczyciel/moderator zachęca uczniów do zaprezentowania wybranych przez nich kart i przyklejenia ich do osi czasu (na tablicy/ścianie) w porządku chronologicznym. (Co spowodowało, że wybrałeś tę kartę? Co przedstawia Twoja karta?)

Przedstawiona metoda jest najprostszym sposobem na lekcję wprowadzającą w zagadnienie przeprowadzaną przy wykorzystaniu kart osi czasu w ich fizycznej formie.

2. KARTY OSI CZASU – PLAKAT

Środki dydaktyczne: wydrukowane karty osi czasu, taśma klejąca, arkusze papieru flipchart, markery.

Przygotowanie: rozłóż na stole karty z osi czasu, na których zamierzasz się skoncentrować podczas lekcji, w taki sposób, by obrazy były widoczne dla uczniów (najlepiej nie rozkładać zbyt wielu kart, by nie obciążać uczniów zbyt dużym wyborem)

Instrukcje:

- a) Poproś każdego ucznia o wybranie jednej karty ze stosiku. Podczas wyboru uczniowie powinni kierować się tym, co przemawia do nich wizualnie lub wydaje się interesujące – uczniowie nie czytają tekstu na odwrocie karty.
- b) Powiedz uczniom, by zapoznali się z kartami, które wybrali, przeczytali opisy na odwrocie, zapytali nauczyciela, jeśli mają problem ze zrozumieniem czegoś.
- c) Podziel klasę na kilka grup (4-5 uczniów) w sposób przypadkowy (np. prosząc uczniów o odliczenie od 1 do 5).
- d) Poproś uczniów, aby w każdej grupie porównali swoje karty i przeprowadzili rozmowę „Wybrałem tę kartę ponieważ...”. Następnie poproś grupy, by przedyskutowały, które zdjęcie w ich grupie przedstawia najważniejszą lub najmocniejszą myśl/wiadomość.

- e) Kiedy uczniowie wybiorą jedną kartę (jeśli nie potrafią wyjaśnić powiązań, mogą wybrać kilka kart) – poproś grupę o stworzenie plakatu. Mogą przykleić kartę do arkusza flipchart oraz rysować i pisać dookoła obrazu. Ich celem jest stworzenie plakatu, który odpowiednio przekaże myśl i historię, jaka kryje się za obrazem/fotografiami.
- f) Po zakończeniu pracy przez wszystkie grupy, nadchodzi czas na prezentację rezultatów pracy grupy reszcie klasy.

Wszystkie grupy zaprezentowały swoje plakaty, idealnie, jeśli każdy uczeń miał okazję zabrać głos podczas prezentacji. Wysłuchaj wszystkich prezentacji i poproś klasę, by przedstawiła swoje komentarze i pytania dotyczące prezentacji kolegów i koleżanek. Nauczyciel moderuje dyskusję.

Pod koniec lekcji, nauczyciel/moderator powinien podsumować najważniejsze obrazy/karty z osi czasu wybrane do tego ćwiczenia oraz mocne strony historycznych elementów każdej z kart, kończąc zajęcia lekcyjne w taki sposób, by pozostawić uczniom jakieś kwestie do rozważenia.

3. KARTY OSI CZASU – BINGO

Środki dydaktyczne: wydrukowane karty osi czasu, prezentacja (np. PowerPoint) z 30 lub więcej slajdami z pytaniami testowymi

Przygotowanie: rozłóż na stole karty z osi czasu, na których zamierzasz się skoncentrować podczas lekcji, w taki sposób, by obrazy były widoczne dla uczniów.

Instrukcje:

- a) Przygotuj rozbudowany quiz dotyczący zagadnień przedstawionych na wybranych z osi czasu kartach. Mogą to być pytania typu prawda/fałsz, wielokrotnego wyboru, krótkiej odpowiedzi, tak/nie.
- b) Niniejsza lekcja służy przede wszystkim powtórzeniu materiału np. przed egzaminem.
- c) Podziel klasę na zespoły po 2-3 osoby. Każdy zespół otrzymuje kilka losowo wybranych kart z osi czasu (jako wsparcie quizu lub podpowiedź). Zespoły mają 5 minut na zapoznanie się z kartami przydzielonymi każdej grupie, być może również krótką rozmowę na ten temat.
- d) Rozpocznij wyświetlanie quizu, upewniając się, że przy każdym pytaniu wyświetla się czas na odpowiedź (wyraźny timer odliczający czas). Zespół, który zna odpowiedź na pytanie podnosi rękę, by móc udzielić odpowiedzi – jeśli ich odpowiedź jest poprawna, przechodzimy z quizem do kolejnego pytania, a zespół zdobywa punkt. Jeśli odpowiedź zespołu nie jest poprawna, kontynuujemy odliczanie czasu dopóki kolejna grupa nie udzieli poprawnej odpowiedzi.
- e) Szybkie tempo pytań w quizie, przyjazna rywalizacja i prawdopodobieństwo niewielkiej „nagrody” dla zwycięzców (coś symbolicznego) gwarantują, że taki sposób powtórzenia materiału na temat określonego zagadnienia lub okresu historycznego będzie efektywny.

4. OSOBISTA REFLEKSJA NAD OSIĄ CZASU

Niniejsze ćwiczenie przydaje się, jeśli chcemy skłonić uczniów do refleksji na temat wagi lub znaczenia omawianego tematu dla ich własnego życia. (Np. dzięki wykorzystaniu osi czasu dotyczącej praw człowieka, można skłonić uczniów do ustalenia, kiedy po raz pierwszy usłyszeli o kwestii praw człowieka; w jaki sposób te prawa wpływają na ich codzienne życie, itp.)

Alternatywnie, można również zachęcić uczniów do wykorzystania tej metody do przeanalizowania ich własnych życiowych wyborów i wydarzeń z ich życia, które doprowadziły ich do miejsca, w którym obecnie się znajdują (np. wyboru określonego obszaru nauki, posiadania określonych zdolności, itp.).

Środki dydaktyczne:

wydrukowane karty osi czasu, taśma klejąca, arkusze papieru A3, (kolorowe) pisaki/markery, stare gazety.

Przygotowanie:

rozłóż karty z osi czasu na jednym stole, a różne gazety na drugim. Daj każdemu uczniowi arkusz papieru A3.

Instrukcje:

- a) Poproś uczniów, by wybrali sobie po jednej karcie z osi czasu (opierając swój wybór na tym, co wpadnie im w oko, bez czytania tekstu na odwrocie)
- b) Poproś uczniów o umieszczenie tej karty na środku ich arkusza A3 (przy użyciu nietrwałej taśmy klejącej) i zbadanie, w jaki sposób ta karta jest istotna lub powiązana z ich codziennym życiem. To ćwiczenie ma charakter samodzielny (każdy uczeń pracuje nad własnym plakatem). Uczniowie mogą rozważyć następujące pytania:
  - Pomyśl o momencie, kiedy po raz pierwszy usłyszałeś o tym wydarzeniu/o tej osobie (w zależności od tego, co znajduje się na obrazku);
  - Jakie uczucia wzbudza w Tobie ten obraz? Dlaczego go wybrałeś?
  - Jakie jest Twoim zdaniem znaczenie tego (historycznego wydarzenia, osoby, symbolu, koncepcji) dla nas dzisiaj? Czy jest to w jakiś sposób znaczące dla Twojego życia?
  - Jaką jedną rzecz chciałbyś zmienić na świecie (pod wpływem tej karty)?
- b) Uczniów należy zachęcić do wykorzystania artykułów z gazet (obrazów, nagłówków), pocięcia ich i użycia podczas tworzenia własnego kolażu-plakatu.
- c) Kiedy wszyscy ukończą swoją pracę (sugerowany czas pracy to 30 minut), uczniowie mogą wywiesić swoje plakaty na ścianie klasy, a pozostałe 15 minut można spędzić na cichym „zwiedzaniu galerii”, podczas którego uczniowie oglądają prace pozostałych.

Propozycje zadania domowego

- Uczniom można polecić, by indywidualnie lub w grupach stworzyli własne osi czasu, które następnie zaprezentują w klasie. Nauczyciel może wyznaczyć tematykę/przedmiot/okres historyczny, uczniowie mogą go również wybrać samodzielnie. Podczas tworzenia osi czasu powinny być wykorzystane różnorodne źródła – należy zachęcić uczniów do sięgnięcia do internetu, biblioteki, encyklopedii, gazet, rozmowy z ich rodzicami lub dziadkami, innymi nauczycielami. Uczniowie zainteresowani narzędziami cyfrowymi lub graficznymi mogą stworzyć oś czasu w tej formie – można taką oś następnie wyświetlić w klasie lub na stronie internetowej szkoły. Istnieje wiele narzędzi do tworzenia osi czasu np. <http://www.readwritethink.org/classroom-resources/mobile-apps/timeline-b-31047.html>, <https://www.tiki-toki.com/>, <https://www.sutori.com/>, <https://timeline.knightlab.com/>
- Inne zadanie domowe może polegać na przydzieleniu każdemu uczniowi wybranej karty z osi czasu do dalszego zbadania w domu. Mogą poszukać dodatkowych informacji, można poprosić ich o napisanie krótkich wypowiedzi na ten temat, które następnie można będzie zaprezentować w klasie podczas kolejnych zajęć lekcyjnych.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Treść tego materiału nie odzwierciedla oficjalnej opinii Unii Europejskiej.
Odpowiedzialność za informacje i poglądy wyrażone w filmie spoczywa wyłącznie na autorze (autorach).